

Stanisław Kasznica

1874–1958

Stanisław Kasznica urodził się 23 lutego 1874 roku w Warszawie. Po złożeniu egzaminu dojrzałości w Gimnazjum św. Anny w Krakowie rozpoczął studia z chemii i medycyny. Wybór okazał się nietrafny, więc w roku 1895 podjął studia na Wydziale Prawnym Uniwersytetu Warszawskiego. W czasie studiów (na trzecim roku) wstąpił do tajnej organizacji polskiej Oświata Narodowa. Niedługo potem aresztowano go, osadzono na Pawiaku i w X pawilonie Cytadeli. Został zwolniony za kaucją, lecz dopiero po dwóch latach mógł kontynuować studia. Dyplom ukończenia studium prawnego otrzymał w roku 1901, a rok później uzyskał stopień kandydata nauk prawnych na podstawie pracy *Teoria państwa Stanisława Orzechowskiego*. Mając trudności ze znalezieniem pracy, pojechał do Krakowa (miał obywatelstwo austriackie). Przygotowywał się do egzaminu doktorskiego, który zdał w roku 1904. Był członkiem tajnej Organizacji Młodzieży Akademickiej „Zet”.

Będąc doktorem praw, uzyskał pracę w namiestnictwie we Lwowie. Po roku otrzymał stypendium Polskiej Akademii Umiejętności i w roku 1905 podjął studia na seminarium prof. Jerzego Jellinka w Heidelbergu. Po powrocie do Lwowa objął stanowisko kierownika Krajowego Biura Statystycznego w Wydziale Krajowym. W roku 1912 został mianowany profesorem zwyczajnym nauk społecznych w Krajowej Akademii Rolniczej w Dublanach pod Lwowem. Pracował tam do roku 1919. W latach 1913–1914 był też posłem Sejmu Krajowego. W czasie I wojny brał udział w Komitecie Pomocy Ofiarom Wojny, utworzonym we Lwowie. Gdy wiosną roku 1918 otworzyła się możliwość działalności niepodległościowej, uczestniczył w maju tegoż roku w zebraniu Polskiego Koła Parlamentarnego w Krakowie, na którym proklamowano zjednoczenie i niepodległość Polski. Uczestniczył też pod przewodnictwem Witosa w Zjeździe Narodów Uciśnionych w Pradze.

Po odzyskaniu niepodległości w sierpniu 1919 roku zaproponowano mu kierowniczą pracę w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Zajmował się sprawami przygotowania ustaw dotyczących reorganizacji władz. Będąc na tym stanowisku, otrzymał od prof. Antoniego Peretiatkowicza propozycję objęcia Katedry Prawa Administracyjnego na Uniwersytecie Poznańskim. Niełatwo było mu podjąć tę decyzję. W rezultacie przejął Katedrę 1 stycznia 1920 roku jako profesor zwyczajny. Wszedł w wir prac organiza-

cyjnych, opracował statut Uniwersytetu Poznańskiego, przez wiele lat był dziekanem (w latach akademickich 1920/1921 oraz 1933/1934–1935/1936), piastował godność prorektora w roku akademickim 1931/1932, a rektora w 1929/1930–1930/1931.

Łączył pracę nauczyciela akademickiego z intensywną pracą społeczną, parlamentarną oraz pracami o charakterze ogólnopaństwowym. W latach 1922–1927 był senatorem RP i wielokrotnie przewodniczył komisjom w sprawach reformy administracyjnej, wnosząc duży wkład w tej dziedzinie, był członkiem Rady Oszczędnościowej, Rady Archiwalnej (w latach 1925–1935) i sędzią Trybunału Kompetencyjnego (1935–1939).

Na początku II wojny światowej Stanisław Kasznica został uwięziony przez okupanta jako zakładnik, a potem poprzez obóz na Głównej wysiedlony do Kroczoła. W maju 1942 roku przeniósł się do Warszawy, gdzie wykładał prawo administracyjne na Tajnym Uniwersytecie Ziemi Zachodnich. Napisał też podręcznik *Polskie prawo administracyjne* (pod pseudonimem A. Łużycki). Był to pierwszy podręcznik prawa administracyjnego w Polsce. Doczekał się trzech wznowień w latach 1945–1947.

Profesor jako jeden z pierwszych wrócił do Poznania już 16 marca 1945 roku. Przy współudziale profesorów Antoniego Peretiatkowicza i Mariana Zimmermanna zorganizował wyższe seminarium z prawa publicznego dla asystentów, doktorantów i wyższych urzędników administracyjnych. Dzięki temu seminarium mogło doktoryzować się wiele osób, a wśród nich było dwóch doktorantów Profesora. Na propozycję ówczesnego dziekana prof. Zygmunta Wojciechowskiego, organizatora Instytutu Zachodniego, Profesor Kasznica zajął się – pełniąc funkcję prodziekana – utworzeniem Sekcji Prawnej tego Instytutu, z której wyłonił się potem Instytut Prawa Publicznego. Sekcja ta wydawała periodyk „Administracja i Samorząd na Ziemiach Odzyskanych” finansowany przez Ministerstwo Ziemi Odzyskanych. Łącznie ukazało się 20 tomów serii A (artykuły) i serii B (teksty przepisów prawnych wraz z komentarzem). Naczelnym redaktorem tego periodyku, do chwili jego likwidacji w roku 1948, był Stanisław Kasznica.

Był jeszcze w pełni sił twórczych, gdy 31 grudnia 1947 roku przeniesiono go w stan spoczynku. W okresie „zawirowań” nie pomogły starania Rady Wydziału i Senatu Uniwersytetu Poznańskiego. Nadal prowadził, ale w formie prac zleconych, wykłady w Akademii Handlowej aż do chwili jej upaństwowienia i przekształcenia w Wyższą Szkołę Ekonomiczną w roku 1950. Z naszą Uczelnią był związany od 1933 roku. Do 1939 roku wykładał prawo prasowe i autorskie. W latach 1945–1949 wykładał prawo administracyjne, a w roku akademickim 1949/1950 – naukę o organizacji. W działalności Profesora spletało się wiele dziedzin, mianowicie praca nauczyciela akademickiego, szeroko pojmowana praca organizacyjna, działalność praktyczna i społecznikowska. Urodzony organizator i człowiek czynu, jak zaznaczono w ocenach jego działalności, większą wagę przywiązywał do rozwiązań w praktyce niż w teorii. Był wybitnym wykładowcą. Pisał głównie artykuły. Brał czynny udział w dyskusjach do-

tyczących ważnych spraw administracyjnych kraju. Opracowywał projekty ustaw, reform i programów. Służył z całym oddaniem i sumiennością ludziom i umiłowanej ojczyźnie.

Zmarł w Krosinku 17 listopada 1958 roku, przeżywszy 84 lata. Został pochowany na cmentarzu w Mosinie.

Zdzisława Drozdowska